

místa ve společnosti lidské, ježto vycházejí z věznice obohaceni novými a praktickými vědomostmi.

Současně organisuje se veškerá práce vězeňská. To však se neděje šablonovitě, nýbrž dle individuality zaměstnaného, napomáhají tu psychiatrická oddělení, která usuzují, jakého druhu práce a jak mnoha je vězeň dle svých normálních a patologických vlastností schopen. Zejména ve vlastním řemesle dána je vězni příležitost se zdokonaliti. Proto je vězení dobrou školou i pro povolání věžňovo.

Viděl jsem stavbu velké stolařské dílny ve věznici bruselské, na níž pracovalo asi 40 věžňů za vedení stavitele-věžně; dozor konali pouze 2 hlídači. Práce vykonává se tu v podobných poměrech, jako na svobodě. Tím odpadá pečeť jednotvárnosti, kterou se dosavadní zaměstnání věžňů ve věznicích vyznamenávalo, a která není výchovným účelům práce na prospěch.

Bylo mi řečeno v Bruselu, že tamní věžňové si nepřejí leč pracovati; odejme-li se jim práce, platí to za trest.

Odměna řídí se dle skutečné hodnoty práce vykonané. Výtěžek dělí se na 5 dílů: jeden ponechá si stát co náhradu vydání vzniklých s vydržováním věžně, druhý slouží k odškodnění spáchané škody trestním činem; třetí kryje výlohy za učení věžňovo, čtvrtým lze věžni zlepšiti si životní poměry v trestnici. Pátou část obdrží pro sebe a rodinu opouštěje vězení.

Vězeň má z uvěznění prospěch; je přidržován k práci, naučí se leccčemu novému, neb aspoň zdokonalí ve starém, vydělá sobě i rodině peníze, a není, když vyjde na svobodu, veřejné dobročinnosti tak na obtíž, jako doposud.

Jak viděti, ulehčují reformy belgické napravitelným věžňům návrat do společnosti; abnormální individua léčí a polepšují; nenapravitelné recidivisty činí neškodnými neobmezeným odsouzením. Pro zdar reforem takových je nutným předpokladem vědecké studium individuality věžňovy, o jehož důležitosti — i u nás za dnešní doby — netřeba šířiti slov.

Hovorná.

Škoda způsobená maďarskými Karlisty. (Námět k diskusi.)
Mezi karlisty maďarskými je řada osobností, které mají své statky na Slovensku, z nich jsou někteří velmi významní latifundisté (Andrássy, Rakovszky atd.). Karlisté nepopřítelně způsobili našemu státu škodu tím, že pro nepokoje v Uhrách byl nucen náš stát mobilisovati. Hned při počátku mobilisace vyskytly se hlasy, že statky karlistů budou konfiskovány ve prospěch našeho státu. Konfiskace vyžadovala by trestní výrok a tento by se dal těžko provésti o cizích příslušnících, kteří jednali na území svého domovského státu, neboť dle daného stavu věcí trestní právo týká se jen tuzemska a ciziny

jen pokud jde o naše příslušníky. Bylo by tedy zapotřebí zvláštního konfiskačního zákona. Nezdá se však, že by tento zákon měl naději na úspěch, aspoň § 9. záborového zákona, pokud obsahoval ustanovení konfiskační, až na malé výjimky byl vzhledem na mezinárodní situaci neproveditelný.

Jiná je otázka, zda lze našemu státu vznést nárok na náhradu škody proti maďarským karlistům. Situace je tato: karlisté porušili zákon, čl. I. z roku 1920, našemu státu vznikla tím škoda, že musil mobilisovati. Delikt spáchán byl v Maďarsku, rozhodují tedy o jeho kvalitě maďarské zákony, tedy maďarské právo. Otázka je nyní tato: zda na základě tohoto právního stavu může náš stát opíratí se o ustanovení domácího práva a na základě něho žádati náhradu škody (§ 1295 obč. zák., čemuž odpovídá i zvykové právo na Slovensku, pokud má vědomosti sahají). Dalo by se to odůvodniti analogií § 4. obč. z. s polu s § 37. obč. z. (Dvojí analogie tuzemec-cizinec, právní jednání — delikt).

Větší obtíž spočívá v t. zv. kausálním nexu. Karlisté porušili maďarský právní řád, ale neporušili žádné normy, která chrání náš stát před škodou. Není tedy možno bez umělé analogie mluvití o jejich zavinění. Ale není sporu, že taková analogie byla by v duchu mírových smluv, neboť tyto smlouvy mají zaručiti bezpečnost smluvních států. Zde jde o závazky států mezi sebou a ne o závazky jednotlivých státních občanů proti státu druhému. Události posledních měsíců nás poučily, že vlády velmi špatně zaručují klid mírovými smlouvami garantovaný, pokud neochotně vystupují proti těm, kdož ruší ustanovení mírových smluv. Uznávám, že taková analogie je velmi smělá, jdeť o analogii soukromého práva s mezinárodním právem veřejným. Bude proto dobře stanoviti tuto analogii autenticky.

Je tedy třeba stanoviti soukromoprávní odpovědnost pro všechny osoby, které porušují právní řád své země, pokud směřuje ke garancii mírových smluv. V takovém případě rozhoduje o kvalitě deliktu právo státu, kde delikt byl spáchán, soudce našeho státu soudí však o něm dle cizího omoho práva zcela neodvisle na soudech cizího státu a na otázce trestního stíhání. Nyní jde o tak zv. kausální nexus mezi vinou a škodou. Ta mohla by se konstruovati dle této směrnice: poruší-li nějaká osoba právní předpis státu smluvního (dle toho, kde delikt byl spáchán), směřující k ochraně druhého smluvního státu, nebo jedná-li někdo proti ustanovením smluv, které stát místa deliktu vešel s druhým státem, je osoba tato vinna za veškerou škodu, která tím druhému státu povstane, ať přímo, ať nepřímo (na př. že stát je nucen ke zvláštním bezpečnostním opatřením). Toto vydati by se mohlo ve formě autentické interpretace k našemu právnímu řádu a k mírovým smlouvám a tím by se nemusilo zdůrazňovati opětné působení tohoto zákona.

K tomuto opatření nebylo by zapotřebí žádného mezinárodního

opatření, ovšem účinnost jeho byla by dosti omezená. Předně vzta-
hovala by se jen na osoby, které porušily zák. čl. I. z roku 1920;
pojala-li by se do zákona i eventualita druhá (porušení mírových
smluv již ratifikovaných a publikovaných v dotčeném státu dle tam-
ního práva), rozšířila by se účinnost na všechny osoby, které proti
ustanovení mírových smluv neodzbrojily a mír u sousedů ohrožují,
ale vždy jen co do jmění, které osoby tyto mají v tuzemsku. Tak dalo
by se částečně získati odškodnění za útraty mobilisační.

Mnohem účinnější bylo by opatření rázu mezinárodního, aby se
likvidoval majetek příslušníků maďarských u nás a aby maďarský
stát byl povinen nahraditi svým příslušníkům újmu majetkovou, která
se jim tímto způsobí. Toto ovšem musí zůstatí hlavním naším cílem,
jak získati náhradu za mobilisaci. Můj námět, který zde k diskusi
předkládám, je pouze eventuální pro ten případ, že mezinárodní situ-
ace nebude našim snahám příznivá.

Článek tento byl psán dne 30. října 1921, za stále měnící se
situace, není předpokladem k nějaké obsáhlejší úvaze de lege feren-
da. Domnívám se však, že tato soukromoprávní (majetková) odpo-
vědnost příslušníků cizího státu, kteří porušující svůj právní řád,
ohrožují stát sousední a tím ho nutí k mimořádným opatřením a vý-
lohám, dala by se stanoviti všeobecně jako zásada našeho právního
řádu.

Jaromír Sedláček.

Literatura.

Emil Svoboda: **Rodinné Právo.** Praha »Vesmír« 1921. — Týž:
Dědické právo. Týž náklad, Praha 1921.

Svoboda, dříve profesor soukromého práva na čes. technice, nyní
profesor právnické fakulty v Bratislavě je znám jako obratný stylista. Snad
více než svými spisy právníckými pronikl svou činností žurnalistickou a
také na prvním spisku je patrné, že pisatelem je žurnalista vynikajících kva-
lit. Spisek je určen neprávnikům a pro populární podání právních otázek
měl Svoboda ovšem jako žurnalista kvalifikaci řádnou. Vykládá v ní nej-
prve o sociálním podkladu rodinného práva a po té stručným a velmi pře-
hledným způsobem pojednává nejprve o manželském právu, k čemuž při-
pojuje krátké poučení o ženě nemanželské. Pak pojednává o dětech man-
želských i nemanželských. Druhý oddíl věnován je poručenství i opatro-
nictví, oddíl tento vyniká velmi jasným klidným výkladem materie ne
právě lehké.

Právo dědické psal více Svoboda právník než žurnalista a podává
na 99 stránkách zhuštěně výklad obtížných předpisů dědického práva. Svo-
boda věnuje dědickému právu velkou péči, jak z jeho redigování Českého
práva a jeho činnosti v překládatelské komisi ministerstva spravedlnosti je
patrné. Úplné ovládní látky je patrné i z této práce. Jest jistě jedna z nej-
lepších populárních knih, jaké byly napsány v poslední době.

Zasluhují tudíž obě práce Svobodovy, aby byly hojně čteny a nepo-
chybují, že budou hojně čteny. Jest po takové knize velká poptávka v kru-
žích sociálních pracovníků, jak sám jsem se přesvědčil na různých před-
náškách v těchto kruzích konaných. Pokud mohu souditi, hová potřebě so-